

meer indruk en nam de bereidwilligheid om het vertrouwde dorpsmilieu te verlaten toe.

In de eerste helft van de vorige eeuw ging de toeneming van de bevolking gepaard met een verdergaande verslechtering van de huisvesting. De bebouwing werd steeds dichter. Binnen de vesten, waar zeker het grootste deel van de bevolking woonde, werd in 1830 een bevolkingsdichtheid bereikt van wel 1000 personen per hectare. Een deel van de bevolking verliet de oude stadsdriehoek en vestigde zich in het lanen-gebied om de stad, tussen de huidige Westersingel en de Coolsingel-Schiedamsesingel en tussen de huidige Goudsesingel en Goudserijweg, waar men langzamerhand de buitenverblijven van de gegoede Rotterdammers verdrong. Volkomen willekeurig, zonder rekening te houden met rooilijnen – wettelijke voorschriften ontbraken in dit gebied – bouwde men deze gebieden vol met huizen. De toenemende bevolking in en om de stad schiep problemen die een dorp niet in die mate kent, nl. de problemen van watervoorziening en verwijdering van vuil. Afvalstoffen werden geloosd op de binnenwateren, waarmee de stad doorsneden was, terwijl ook faecaliën deze weg volgden ondanks wettelijke verboden. Op deze manier werden de binnenwateren tot open riolen, waaruit men desondanks voor een belangrijk deel het drinkwater betrok.

Het is vooral de stadsarchitect W. N. Rose¹⁶⁾ geweest, die zijn uiterste best gedaan heeft om het wonen in Rotterdam in die jaren op een hoger peil te brengen. In 1842 en 1858 kwam hij met voorstellen die enerzijds de hygiënische omstandigheden zouden verbeteren, anderzijds het leggen van behoorlijke straten in het chaotische lanen-gebied beoogden. Rose veroordeelde de tot dusverre gevolgde stelregel: 'laisser aller' bij de stedebouw. Hij stelde op de voorgrond: 'dat bij elke verbetering in- en uitbreiding van de gemeente gestreefd moet worden naar de vorming van een goed, doelmatig ontwikkeld geheel, waardoor alleen verkregen kan worden een gemakkelijk en veilig verkeer langs ruime wegen, eerste behoefte in een handelsstad. Men moet het te vormen geheel duidelijk voor ogen hebben, er moet gestreefd worden naar een behoorlijk verband tussen de uitbreidingen van nu en die van later'¹⁷⁾. Een volledige beschrijving van de door Rose voorgestelde verbeteringen en wat men er van uitgevoerd heeft zou in het kader van dit artikel te ver voeren. Wel moet genoemd worden het feit,